

**Ogólne założenia
Zachodniopomorskiego Sytemu
Informacji N@ukowej i Region@Inej
tworzonego w ramach projektu
„Biblioteka cyfrowa”**

Spis treści:

1. Zadania i cele ZSIREN@	3
2. RoK@Bi - Rozproszony Katalog Bibliotek Szczecina i Regionu	5
3. ZBC – Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa „Pomerania	10
4. Spójność projektu z dokumentami strategicznymi	13

1. Zadania i cele ZSIREN@

Rolę usług bibliotecznych oraz procesu budowy bibliotek cyfrowych w społeczeństwie informacyjnym określają regionalne, krajowe oraz unijne dokumenty strategiczne. Podkreślają one również kluczowe znaczenie społeczne i gospodarcze dorobku kulturowego, konieczność jego ochrony i popularyzacji poprzez tworzenie bibliotek cyfrowych. Nowoczesna biblioteka postrzegana jest w nich jako instytucja, która spełniając swoje zadania edukacyjne, kulturalne i społeczne nie ogranicza się do informowania o własnych zasobach, ale staje się ośrodkiem informacji naukowej i regionalnej. Zadaniem jej jest również rozszerzanie usług elektronicznych dla obywateli i zapewnienie wolnego dostępu do narodowego i regionalnego dorobku kultury piśmienniczej. Wypełnienie tego zadania poprzez rozpowszechnianie i ułatwianie dostępu do informacji wymaga wykorzystania potencjału technologii informatycznych ICT (*Information and Communication Technology*).

Uczestnictwo bibliotek zachodniopomorskich w procesie budowy społeczeństwa informacyjnego jest głównym kierunkiem rozwoju w przyjętym „Planie komputeryzacji Książnicy Pomorskiej i bibliotek terenowych na lata 2007–2010”. Priorytetowym zadaniem wynikającym z założeń tego planu jest budowa Zachodniopomorskiego Systemu Informacji Region@lnej i N@ukowej (ZSIRENa), którego podstawowymi elementami są: biblioteka obiektów cyfrowych oraz katalog centralny rozproszonych zasobów bibliotecznych.

Realizacja projektu „Biblioteka cyfrowa” ma na celu budowę ZSIREN@ wspólnie z bibliotekami publicznymi oraz uczelnianymi regionu zachodniopomorskiego tworzącymi Zachodniopomorskie Porozumienie Bibliotek, w skład którego wchodzi: Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Biblioteka Politechniki Szczecińskiej, Biblioteka Uniwersytetu Szczecińskiego, Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej, Biblioteka Akademii Rolniczej, Biblioteka Akademii Morskiej, Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, Biblioteka Politechniki Koszalińskiej, Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie i Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Celem realizowanego projektu jest:

- połączenie zachodniopomorskich bibliotek naukowych oraz bibliotek publicznych w wirtualną sieć, dzięki czemu możliwe będzie stworzenie wirtualnego katalogu centralnego bibliotek naukowych i publicznych (do stopnia powiatowego) województwa zachodniopomorskiego oraz systemów rozproszonych baz danych o regionie,

- budowa zasobów informacyjnych regionalnej platformy elektronicznej, Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej „Pomerania”, która będzie umożliwiała szybki dostęp do zasobów wiedzy (książek i artykułów) oraz zabezpieczała cenne dokumenty regionu i piśmiennicze zabytki kultury (rękopisy, stare druki itp.), a tym samym wspierała rozwój potencjału intelektualnego i innowacyjnego społeczeństwa.

Zachodniopomorski System Informacji Region@lnej i N@ukowej ma ponadto za zadanie:

- chronić dziedzictwo narodowe i regionalne poprzez przeniesienie na zapis cyfrowy zasobów bibliotecznych,
- zapewnić wolny dostęp do regionalnych zasobów stanowiących dziedzictwo kulturowe, edukacyjnych, naukowych, informacyjnych, archiwalnych, aktów prawa lokalnego,
- ułatwiać dostęp do zasobów bibliotecznych i informacji dla ludności, pracowników naukowych, studentów i przedsiębiorców,
- wspierać proces e-learningu,
- wspierać rozwój województwa zachodniopomorskiego poprzez rozbudowę regionalnego i lokalnego zasobu informacyjnego,
- rozszerzać zakres usług elektronicznych dla ludności, pracowników naukowych, studentów i przedsiębiorców,
- przełamywać barierę „cyfrowego wykluczenia” mieszkańców wsi i małych miast,
- promować region.

Budowa modułów systemu oparta jest na międzynarodowych standardach opisu i wymiany danych w skomputeryzowanych systemach bibliotecznych oraz protokołach telekomunikacyjnych (np. Z39.50, OAI PMH). Stosownie do zaleceń Zespołu ds. Digitalizacji¹, jako właściwy dla metadanych opisujących obiekty digitalizowane przyjęto formaty MARC 21 oraz Dublin Core. Standardy te są również powszechnie stosowane w powstających polskich bibliotekach cyfrowych oraz katalogach bibliotecznych.

Zachodniopomorski System Informacji Region@lnej i N@ukowej składa się z dwóch podstawowych modułów: RoK@Bi - Rozproszony Katalog Bibliotek Szczecina i Regionu oraz Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej „Pomerania.

¹ Zespół ds. Digitalizacji powołany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

2. RoK@Bi - Rozproszony Katalog Bibliotek Szczecina i Regionu.

Katalog ten jest wirtualnym katalogiem centralnym bibliotek naukowych i publicznych, w którego skład wchodzi:

- katalogi online bibliotek naukowych i publicznych województwa. bibliografie regionalne, terytorialne tworzone w różnych komputerowych systemach bibliotecznych w Książnicy Pomorskiej oraz bibliotekach publicznych województwa,
- bibliografie prac naukowych pracowników szczecińskich i koszalińskich uczelni,
- naukowe bazy danych i czasopisma elektroniczne bibliotek akademickich.

Do budowy Rok@Bi służyć będzie system wyszukiwania oparty na wspólnym interfejsie wyszukiwawczym, umożliwiającą przeszukiwanie online katalogów bibliotecznych, naukowych baz danych, bibliografii regionalnych i terytorialnych znajdujących się na odległych serwerach i tworzonych w różnych systemach informatycznych.

W celu uzyskania pełnej funkcjonalności wdrażanych systemów zakłada się, że każda biblioteka udostępnia katalog główny, który jest scalonym katalogiem różnego typu dokumentów dla wszystkich jednostek podległych np. filii lub wydziałów, stosuje ogólnie przyjęte standardy dla opisu bibliograficznego i rzeczowego zarówno w katalogach, różnego typu bibliografiach, jak i kartotekach wzorcowych formalnych i przedmiotowych.

Obecnie biblioteki naukowe, akademickie oraz publiczne miasta Szczecina wykorzystują różnej klasy systemy komputerowe oraz różne standardy opisu danych bibliotecznych.

Nazwa Biblioteki	Nazwa systemu bibliotecznego	Protokół Z39.50	Katalogi/bazy tworzone w systemie	Format opisu danych	Czy biblioteka współpracuje z NUKAT-em	Czy katalog widoczny jest w KaRo
Biblioteka Główna Akademii Morskiej	SOWA	nie	Katalogi zbiorów bibliotecznych, bibliografia	własny	nie	nie
Biblioteka Główna Akademii Rolniczej*	MICRO CDS/ISIS	nie	Katalog zbiorów bibliotecznych, bibliografia	własny	nie	nie
Biblioteka Główna Politechniki* Szczecińskiej	ALEPH 500	tak	Katalog zbiorów bibliotecznych, Bibliografia publikacji	MARC21	tak	tak

			pracowników PS			
Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej	ALEPH 500	tak	Katalog zbiorów bibliotecznych, Bibliografia publikacji pracowników PAM	MARC21	tak	tak
Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego	Koha 2.2	tak	Katalog zbiorów zwartych	MARC21	nie	nie
Książnica Pomorska	ALEPH 500	tak	Katalog zbiorów bibliotecznych, Bibliografia Pomorza Zachodniego	MARC21	tak	tak
Miejska Biblioteka Publiczna	PROLIB	tak	Katalog zbiorów bibliotecznych	własny	nie	tak

Tab. 1. Systemy biblioteczne w bibliotekach szczecińskich

(* - w 2009 roku nastąpiło połączenie Politechniki Szczecińskiej oraz Akademii Rolniczej, po którym obie biblioteki pracują w jednym systemie bibliotecznym ALEPH)

Powyższa tabela przedstawia zestawienie systemów komputerowych użytkowanych przez biblioteki szczecińskie, stosowanych formatów opisu dokumentów oraz protokołów telekomunikacyjnych i pokazuje ich udział w tworzeniu Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego NUKAT lub uczestnictwo w KaRo (Katalog rozproszony bibliotek polskich). Część szczecińskich bibliotek wiele lat temu wdrożyła systemy zintegrowane, stosujące najnowsze technologie, w których wykorzystuje się międzynarodowe formaty opisu danych, protokoły telekomunikacyjne (np. Z39.50) umożliwiające współpracę w zakresie wymiany danych, pobierania gotowych opisów z innych bibliotek, wypożyczenia międzybiblioteczne. Do tych bibliotek należą: Biblioteka Główna Politechniki Szczecińskiej, Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej oraz Książnica Pomorska.

Wdrożenie nowej platformy – RoK@Bi umożliwi integrację katalogów bibliotecznych wszystkich szczecińskich i regionalnych uczelni oraz bibliotek publicznych, niezależnie od systemu bibliotecznego jaki w danej bibliotece funkcjonuje. Zapewni jeden interfejs, za pomocą którego możliwe będzie przeszukanie wszystkich dostępnych katalogów oraz jednolity dostęp do usług

elektronicznych oferowanych przez poszczególne biblioteki. Możliwe również będzie dołączenie bibliograficznych baz danych typu bibliografie publikacji pracowników naukowych, bibliografii regionalnych tworzonych przez biblioteki publiczne oraz naukowych baz danych i e-czasopism prenumerowanych przez biblioteki akademickie.

Bibliografie regionalne tworzone będą z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi zastosowanych w Bibliografii Pomorza Zachodniego. Przyjęte i wdrożone w Książnicy Pomorskiej rozwiązania pozwolą na tworzenie **Bazy Wiedzy o Regionie (BWoR)**.

Zadaniem BWoR jest:

- scalenie bibliografii regionalnych i terytorialnych, tworzonych w bibliotekach publicznych regionu zachodniopomorskiego i udostępnienie ich online, za pomocą jednolitej platformy wyszukiwawczej,
- połączenie (zastosowanie hiperłączy, linkowania rekordów za pomocą pola 856) bazy bibliograficznej z katalogiem online, dzięki czemu automatycznie odsyła się udostępnia informację o lokalizacji dokumentów w bibliotece i ich dostępności,
- udostępnienie pełnych tekstów opisywanych artykułów prasowych poprzez zastosowanie hiperłączy w opisie bibliograficznym, które odsyłają automatycznie do artykułu zamieszczonego w portalu internetowym danego czasopisma,
- połączenie bibliografii z kartotekami wzorcowymi formalnymi, które umożliwią tworzenie bazy wzorcowej dla pisarzy, publicystów, dziennikarzy regionu zachodniopomorskiego.

Integralną częścią RoK@Bi będzie również udostępnienie online **zeskanowanego katalogu głównego czasopism** znajdujących się w Książnicy Pomorskiej, które gromadzone są od chwili powstania biblioteki. Modernizacja interfejsu udostępniającego katalog czasopism w Internecie umożliwi czytelnikowi uzyskanie pełnej i szybkiej informacji o tym zasobie.

Projekt tworzenia RoK@Bi nie jest projektem zamkniętym, ponieważ zakupione i wdrożone oprogramowanie musi zapewniać możliwość późniejszej rozbudowy o dodatkowe portale regionalne, uczelniane. Musi również zapewnić możliwość definiowania dowolnych baz danych, czasopism elektronicznych, katalogów bibliotecznych zlokalizowanych w dowolnym miejscu na świecie.

Dla obecnie realizowanego zadania, projekt RoK@Bi może dotyczyć budowy trzech portali: bibliotek szczecińskich, bibliotek zachodniopomorskich (z bibliotekami miasta Szczecina włącznie)

oraz portalu ogólnego, który przeszukiwałby zarówno zasoby zachodniopomorskich, jak i innych polskich i zagranicznych bibliotek i instytucji naukowych.

ZSIREN@	PLATFORMA CYFROWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO SYSTEMU INFORM@CJI REGION@LNEJ I N@UKOWEJ
---------	---

O PROJEKCIE	BAZA WIEDZY - blog	INSTUKCJE I DOKUMENTACJE	KONTAKT	
--------------------	---------------------------	---------------------------------	----------------	--

	<p>Portal RoK@Bi scala rozproszone katalogi i inne zasoby elektroniczne bibliotek Szczecina, województwa zachodniopomorskiego, a także głównych bibliotek polskich i zagranicznych.</p> <p>Umożliwia jednocześnie przeszukiwanie katalogów bibliotecznych, bibliografii regionalnych, terytorialnych i innych tworzonych przez biblioteki publiczne i uczelniane, a także baz danych, czasopism elektronicznych polskich i zagranicznych, zasobów Internetu.</p> <p><u>Wybierz portal</u></p> <p>Portal elektronicznych zasobów bibliotek Szczecina</p> <p>Portal elektronicznych zasobów bibliotek województwa zachodniopomorskiego</p> <p>Portal elektronicznych zasobów bibliotek polskich i zagranicznych</p>
	<p>Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa” Pomerania” umożliwia dostęp online do zbiorów historycznych będących dziedzictwem kulturowym naszego regionu oraz dziedzictwem narodowym, zbiorów współczesnych dokumentujących rozwój regionu oraz z zakresu nauki i dydaktyki. ZBC zawiera różnego typu dokumenty, w tym między innymi: stare druki, rękopisy, mapy, atlasy, druki muzyczne, druki ulotne współczesne i archiwalne, druki urzędowe, przepisy prawa lokalnego, informator gmin, repozytoria uczelniane w postaci materiałów dydaktycznych, artykułów, skryptów, zeszytów naukowych, prac doktorskich i habilitacyjnych.</p>

ZSIREN@	-	Zachodniopomorski System Inform@cji Region@lnej i N@ukowej
---------	---	--

Każdy z trzech portali będzie miał swój interfejs WWW umożliwiający różne sposoby wyszukiwania i będzie prezentował następujące zasoby:

Portal bibliotek szczecińskich - RoK@BiSz

Portal elektronicznych zasobów bibliotek Szczecina umożliwia przeszukiwanie katalogów online, biblioteki obiektów cyfrowych ZBC „Pomerania”, Bibliografii Pomorza Zachodniego, bibliografii prac naukowych pracowników szczecińskich uczelni, naukowych baz danych i innych elektronicznych zasobów, powstających w bibliotekach publicznych, naukowych i uczelnianych miasta Szczecina lub będących w ich posiadaniu.

Portal regionalny bibliotek zachodniopomorskich - RoK@BiRe

Regionalny Portal elektronicznych zasobów bibliotek umożliwia przeszukiwanie katalogów online, biblioteki obiektów cyfrowych ZBC „Pomerania”, bibliografii regionalnych i terytorialnych (w tym Bibliografii Pomorza Zachodniego), bibliografii prac naukowych pracowników uczelni, naukowych baz danych i innych elektronicznych zasobów, powstających w bibliotekach publicznych, naukowych i uczelnianych województwa zachodniopomorskiego lub będących w ich posiadaniu.

Portal ogólnonarodowy - RoK@BiNa

Portal elektronicznych zasobów bibliotek umożliwia przeszukiwanie katalogów online, różnego typu bibliografii, naukowych baz danych, czasopism elektronicznych, bibliotek cyfrowych udostępnianych w różnych polskich i zagranicznych bibliotekach, instytucjach naukowych. Umożliwia również przeszukiwanie zasobów Internetu za pomocą narzędzi typu Google Scholar, Gogle Book Search.

3. ZBC - Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa „Pomerania”.

W ramach prac związanych z tworzeniem ZBC Pomerania przeniesionych zostanie na zapis cyfrowy kilkaset tysięcy stron cennych dokumentów, stanowiących regionalne i narodowe dziedzictwo kulturowe, dorobek naukowy pracowników zachodniopomorskich uczelni. Zadaniem ZBC będzie gromadzenie, przechowywanie oraz udostępnianie obiektów cyfrowych, których wersje tradycyjne są w posiadaniu współuczestników projektu., a także:

- ochrona dziedzictwa narodowego i regionalnego poprzez przeniesienie na zapis cyfrowy (digitalizację),
- archiwizacja najcenniejszych zbiorów,
- ochrona pojedynczych cennych oryginałów będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych uczestniczących w projekcie,
- scalenie pojedynczych działów bibliotek i usystematyzowanie prac, w celu wyeliminowania powielania digitalizacji tych samych dokumentów.

Zakres zbiorów podlegających digitalizacji i udostępnianiu wersji cyfrowych w trybie online obejmie:

- zasób dziedzictwa kulturowego (wybrane zabytki piśmiennictwa znajdujące się w posiadaniu bibliotek naukowych i publicznych Szczecina oraz innych bibliotek regionu),
- zasób regionalny – pomeranika – zabytki piśmiennictwa oraz bieżące tzw. dokumenty życia społecznego – ulotki, katalogi wystaw, afisze, plakaty, materiały z kampanii wyborczych do samorządów lokalnych itp.,
- ikonografię,
- muzykalia (druki muzyczne i piśmiennictwo związane z muzyką),
- naukę i dydaktykę – doktoraty, habilitacje, artykuły naukowe, naukowe czasopisma – regionalne, skrypty, podręczniki tworzące repozytorium bibliotek i uczelni zachodniopomorskich,
- pełne teksty (zasobów archiwalnych i bieżących) przepisów prawa lokalnego, uchwały rad miast, powiatów, Sejmiku, programy, strategie, plany zagospodarowania itp. (tworzone przez Urząd Miasta, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski),
- informacje o gospodarce regionu,
- biuletyny informacyjne gmin, miast, powiatów, urzędów i prasę lokalną.

Do budowy ZBC służyć będzie oprogramowanie zapewniające jednolity interfejs umożliwiający udostępnianie tego zasobu w Internecie poprzez stronę WWW oraz wyszukiwanie zbiorów. Oprogramowanie to musi również wspierać obsługę wydawnictw naukowych i popularnonaukowych publikowanych wyłącznie w wersji elektronicznej (mechanizm wersjonowania) oraz umożliwiać przydzielanie praw dla poszczególnych grup użytkowników w zależności od typu lub kolekcji dokumentu.

Każdy z Uczestników Porozumienia, w ramach zadań własnych będzie:

- typował i wybierał własne zbiory do digitalizacji,
- decydował o czasie i sposobie udostępniania dzieł,
- uzyskiwał zgodę na publikację w ZBC „Pomerania” dzieł chronionych prawem autorskim,
- przechowywał podpisane Umowy z autorami i wydawcami,
- sporządzał opisy bibliograficzne własnego zasobu publikowanego w ZBC „Pomerania”,
- publikował i administrował własnym zasobem w ZBC „Pomerania”,
- utrzymywał kopie własnych publikacji umieszczonych w ZBC Pomerania.

Informacja o lokalizacji materiału digitalizowanego mającego swój odpowiednik tradycyjny, przechowywany w bibliotekach miasta lub regionu, zawarta będzie w polu: *Lokalizacja oryginału: „nazwa biblioteki posiadającej oryginał”*. Każdy dokument umieszczony w ZBC oznaczony będzie również znakiem firmowym w postaci loga instytucji.

Utworzenie Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej zapewni ochronę i archiwizację najcenniejszych dzieł będących w posiadaniu bibliotek naszego regionu, wolny dostęp do zasobu cyfrowego dla badaczy, naukowców, studentów, wszystkich mieszkańców naszego regionu i kraju. Umożliwi również popularyzację tego zasobu na całym świecie. Umieszczenie w ZBC kolekcji z zakresu nauki i dydaktyki (doktoraty, habilitacje, skrypty, podręczniki, zeszyty naukowe) zapewni pracownikom naukowym i studentom dostęp do literatury fachowej oraz wykorzystanie jej w procesie e-learningu. Pozyskiwanie prawa do ich publikacji w ZBC odbywać się będzie na podstawie umów licencyjnych z autorami, które powinny stanowić załącznik do zarządzenia rektora danej uczelni zobowiązującego do złożenia pracy w ZBC.

Budowa Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej pozwoli włączyć biblioteki regionu zachodniopomorskiego do [Federacji Bibliotek Cyfrowych](#) (FBC), która skupia kilkadziesiąt tego typu obiektów tworzonych przez biblioteki publiczne, akademickie i inne instytucje. Serwis WWW uruchomiony przez FBC, będący zbiorem zaawansowanych usług sieciowych opartych na zasobach cyfrowych dostępnych w polskich bibliotekach cyfrowych i repozytoriach, pozwoli naszym bibliotekom wykorzystywać następujące funkcje:

- dostępne publikacje – umożliwi przeszukiwanie opisów bibliograficznych cyfrowych publikacji dostępnych w polskich bibliotekach cyfrowych i repozytoriach,

- plany digitalizacji – pozwala na przeszukiwanie opisów bibliograficznych publikacji przeznaczonych do digitalizacji w polskich bibliotekach cyfrowych oraz wyświetlenie pełnego zestawienia takich publikacji,
- wyszukiwanie zaawansowane – umożliwia zaawansowane przeszukiwanie opisów publikacji zarówno zdigitalizowanych, jak i przeznaczonych do digitalizacji,
- Identyfikator OAI – umożliwia rozpoznawanie publikacji cyfrowych dostępnych w polskich bibliotekach cyfrowych i repozytoriach na podstawie ich unikalnych identyfikatorów.

Funkcje te zapewnią łączenie i uzupełnianie zasobów czasopism oraz przyczynią się do eliminacji zjawiska powielania digitalizacji tych samych dokumentów.

Uczestnictwo w FBC zapewni również włączenie zasobu ZBC Pomerania do europejskiej biblioteki cyfrowej [EuropeanaLocal](#), powstającej dzięki realizacji [projektu współfinansowanego przez Komisję Europejską w ramach programu eContentPlus](#).

4. Spójność projektu z dokumentami strategicznymi

Realizacja celów Zachodniopomorskiego Systemu Informacji Region@Inej i N@ukowej jest zgodna z założeniami wielu regionalnych, krajowych i unijnych dokumentów strategicznych, w tym z:

- **„Strategią budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim na lata 2006–2015”** (Cele kierunkowe: C3 – Rozwój elektronicznych usług publicznych dla obywateli i MSP oraz C4 – Rozwój zasobów informacyjnych w województwie).
- **„Strategią Lizbońską”**, która zakłada aby do 2010 roku przekształcić Unię Europejską w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarkę opartą na wiedzy, z rozwiązanymi kwestiami bezrobocia i równością szans społecznych.
- **„eEurope 2005”** - część strategii lizbońskiej, której zadaniem jest stymulowanie rozwoju usług świadczonych elektronicznie z zachowaniem bezpieczeństwa, w oparciu o powszechną infrastrukturę dostępu szerokopasmowego. Plan działań zakłada, że do roku 2005 Europa powinna mieć nowoczesne, świadczone elektronicznie usługi w zakresie: usług publicznych, nauczania na odległość, usług medycznych na odległość, dynamiczne środowisko handlu elektronicznego.
- **„i2010 – Biblioteki Cyfrowe”** (dokument Komisji Wspólnot Europejskich z 30 września 2005 roku). W dokumencie tym Komisja przedstawiła inicjatywę służącą optymalizacji wykorzystania nowych technologii informatycznych na rzecz zwiększenia wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy oraz poprawy jakości życia obywateli Europy. Komisja wymienia biblioteki cyfrowe jako kluczowy element inicjatywy i2010 i określa strategię na rzecz digitalizacji, udostępnienia w Internecie oraz ochrony zasobów cyfrowych w zakresie wspólnej pamięci europejskiej, która obejmuje materiały drukowane (książki, czasopisma, gazety), zdjęcia, obiekty muzealne, materiały archiwalne oraz materiały audiowizualne. Inicjatywa na rzecz bibliotek cyfrowych ma sprawić, by europejskie zasoby informacji można było łatwiej i w bardziej interesujący sposób wykorzystywać w Internecie. Opiera się ona na bogatym dziedzictwie kulturowym Europy łączącym w sobie wielokulturowość i wielojęzyczność, i wprowadza w ten obszar postęp techniczny i nowe modele biznesowe. W skład bibliotek cyfrowych mogą wchodzić: materiały, które zostały zdigitalizowane, takie jak cyfrowe kopie książek i innych materiałów mających postać fizyczną, pochodzących z bibliotek i archiwów. Mogą one również być tworzone w oparciu o informacje, które powstały pierwotnie w formacie cyfrowym. Dzieje się tak coraz częściej w dziedzinie informacji naukowej, gdzie publikacje cyfrowe oraz gigantyczna ilość informacji są przechowywane w formie zbiorów cyfrowych. Niniejsza inicjatywa dotyczy zarówno materiałów zdigitalizowanych, jak i powstałych w formacie cyfrowym.
- **„Zaleceniami Komisji Wspólnot Europejskich w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych”** (dokument z dnia 24 sierpnia

2006 r.). W dokumencie tym podkreśla się, że digitalizacja jest ważnym sposobem zapewnienia szerszego dostępu do zasobów kulturowych. W niektórych przypadkach jest to jedyny sposób zapewnienia dostępu do tych zasobów dla przyszłych pokoleń. W związku z tym należy wspierać produkcję materiałów cyfrowych wykorzystujących zasoby bibliotek, archiwów i muzeów. Dostęp do tych materiałów przez Internet umożliwi obywatelom Europy wykorzystanie ich w nauce, pracy i rekreacji. Pozwoli to na stworzenie w Internecie wyraźnego profilu różnorodnego i wielojęzycznego dziedzictwa kulturowego Europy. Ponadto zasoby cyfrowe mogą być wykorzystywane w różnych sektorach gospodarki, jak np. w turystyce i w oświacie, a także w działalności twórczej.

- **„Konkluzją Rady w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych”** (dokument Rady Unii Europejskiej z 7 grudnia 2006 roku). Rada Unii Europejskiej w dokumencie tym stwierdza: *dziedzictwo kulturowe, dorobek kulturowy oraz formy ekspresji kulturowej są ucieleśnieniem i wyrazem wspólnych i podstawowych wartości Unii Europejskich, a zarazem świadczą o zróżnicowaniu kulturowym i językowym Europy. [...] Dorobek kulturowy ma kluczowe znaczenie społeczne i gospodarcze. Wśród obywateli, jak i w środowisku naukowym, istnieje rzeczywiste zapotrzebowanie na zasoby cyfrowe. Dzięki digitalizacji i udostępnieniu naszego dziedzictwa kulturowego w Internecie możliwe jest pobudzanie twórczych wysiłków i wspieranie działań w innych dziedzinach*².
- **„Strategią informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004–2006”**, szczególnie w obszarach B1 – Wrota Polski i B4 - Polskie treści w Internecie, działanie B4.8 – Digitalizacja dóbr kultury i udostępnianie ich w Internecie.
- **„Planem informatyzacji państwa na rok 2006”**. W dokumencie tym, w punkcie „Program działań w zakresie społeczeństwa informacyjnego” (cel 2 „Rozwój usług społeczeństwa informacyjnego”) jako jedno z głównych działań wymienia się wykorzystanie Internetu jako narzędzia aktywizacji wspólnot lokalnych oraz rozwoju lokalnych treści multimedialnych. W Celu 5 - „Wspieranie budowy zasobów i udostępniania polskich treści z wykorzystaniem Internetu oraz multimediiów” określa się następujące działania: rozwój bibliotek cyfrowych, wspieranie digitalizacji oraz rozwoju cyfrowych repozytoriów wiedzy oraz archiwizowanie i zabezpieczenie obiektów cyfrowych. W uzasadnieniu czytamy: *Wykorzystanie potencjału technologii teleinformatycznych oraz multimediiów stanowi szansę dla zachowania dziedzictwa kulturowego. Rozwój rozwiązań cyfrowych w znacznym stopniu ułatwi kontakt z językiem polskim obywatelom mieszkającym za granicą poprzez upowszechnienie treści cyfrowych oraz wprowadzenie interaktywnych szkół języka polskiego. Szersza dostępność treści wspierać będzie rozwój wiedzy naukowej, historycznej oraz kultury i sztuki.*³ W punkcie

² *Konkluzje Rady w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych*, s.1

³ *Plan informatyzacji państwa na rok 2006*, s.20

„Zadania publiczne do realizacji z wykorzystaniem drogi elektronicznej” dokument ten precyzuje również dziewięć usług dla obywateli, a wśród nich działania, które należy podjąć w bibliotekach. Działania te dotyczą funkcji podstawowych, wśród których wymienia się: przeszukiwanie katalogów, rezerwację publikacji, wysyłanie publikacji do obywatela, opłatę za usługę. W zakresie funkcji dodatkowych wymieniono informację o dostępności publikacji, przypomnienie o terminach zwrotu oraz informacje o obywatelu dotyczące: zalegania z płatnościami, terminowości zwrotów, jakości zwracanych publikacji.

- **„Proponowanymi kierunkami rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2020”.** Dokument ten zakłada, że podstawowe usługi dla obywateli, dostępne w roku 2006 elektronicznie, obejmą również dostęp do katalogów bibliotek publicznych i ich przeszukiwanie.
- **„Strategią kierunkową rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczną prognozą transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020”.** W tej strategii podkreśla się, że wsparciem powinny zostać objęte projekty w zakresie rozwoju polskich zasobów cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem cyfrowych zasobów bibliotecznych i archiwalnych. Rolę dziedzictwa kulturowego i jego znaczenie określa się następująco: *dzięki digitalizacji i udostępnieniu naszego dziedzictwa kulturowego w Internecie możliwe jest pobudzanie twórczych wysiłków i wspieranie działań w innych dziedzinach, takich jak uczenie się i turystyka, a tym samym wzmacnianie konkurencyjności i wzrostu w całej Europie zgodnie ze Strategią Lizbońską⁴.*

W omówionych wyżej dokumentach usługi biblioteczne oraz proces budowy bibliotek cyfrowych stanowią ważny element społeczeństwa informacyjnego XXI wieku.

⁴ *Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*, s.18